

6. évj. 52. 1-4

f. 792.

MÉCSVILÁG

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület alkalmi kiadványa

ÉPÍTKEZZÜNK!

Építkezz, ne pollitzájl! - adta ki örökérvényű jelszót remények hulltával Móricz Zsigmond.

Jól mondta. Mert leverte szabadságharcok, elárult forradalmak, harminc ezüstpénzért megvásárolt lelkek között, mi magyarok, otthonosan mozgunk. Ebből áll múltunk, s féltő, hogy jelenidejű történetünk is. De építeni mindig lehet. Eső ellen hajlékot, vihar ellen kőházat, bomba ellen bunkert, kultúrának templomot, s dúlt hiteknek káromkodásból katedrális.

A sárospataki népfőiskola mindez együtt. Az első építőmesterek - Ujszászy Kálmán és Szabó Zoltán - a harmincas években vetették meg az épület alapját. Nem ho-

mokra fundálták a házat, hanem a legmasszívabb plebejus népi, nemzeti, protestáns talapzatra. Vállalkozásuk helyi hagyományokba kapaszkodott, érték- és lélekmentést szolgált, tehetséggondozást végzett, faluvezetőket képzett egy elképzelt jövőnek, miközben egy európai távlatosságú helyi kultúrát ápolt és fejlesztett a legjobb pártai hagyományoknak megfelelően. Mindezen kezdeményezéseket egyetlen tollvonással szüntette meg a demokratikus-centralista önkény a szellemi szesztilalom kezdetén.

Közel négy évtizedet kellett várni a feltámadásra, vagy legalábbis a szerény újrakezdetre, amelynek értékét és minőségét az utódaink

fogják elbírálni. Jelenidőben, csak annyit jelenthetek - határainkon belül és kívül barátainknak és szövetségeseinknek -, hogy Sárospatakon él és működik a népfőiskola, együtt van egy kicsiny, de lelkes csapat, anyagi, tárgyi feltételeink - ha szűkösen is, de - adótak, bizakodással tekintünk a jövőbe.

Ennek bizonyítéka és első dokumentuma e hírlevél, melyben közreadjuk legfrissebb információinkat, szíves felhasználásra, a regionális szerveződés elősegítésére.

Építkezzünk hát együtt, mivel kezünk ügyében a történelem.

Balázsi Károly

Három kísérlet a népfőiskola fogalmának meghatározására

A népfőiskola egyéni vagy társadalmi kezdeményezéssel és önállósággal létrehozott közművelődési intézmény, a falusi és városi népesség flatalsága számára. Az önkéntes részvételre alapozva, központi tananyag előírása és bizonyítványosztás nélkül, a résztvevőket főleg az általános műveltség gyarapítására ösztönzi tartós együttműködés és/vagy gyakorlati munka keretében. Főleg a közvetlen körülmények és szükségletek által felvetett kérdések megvitatása és a megoldásukhoz szükséges tudás elsajátítása, a helyi társadalmi környezet iránti elkötelezettség és a közügyekben való részvétel igényének felkeltése a cél. A népfőiskola létrehozása csak társadalmi alapon kívánatos. A társadalmi kezdeményezés bárkitől származhat. A legkívánatosabb működési mód a társasági, egyesületi forma.

Tóth János

1. A népfőiskola olyan csoportos szabadművelődési tevékenység, amelynek rugalmas keretel között, az önkéntesen társult személyek tartósan együttműködnek egy (vagy több) közös cél érdekében.

2. Egy-egy tanfolyam, kurzus keretében a hallgatók, olyan általános műveltségi, speciális és szakmai ismereteket szereznek, képességeket fejlesztenek, amelyben a társadalmi-, a csoport- és az egyéni érdekek egybeesnek, vagy közel állnak egymáshoz.

3. Az adott program végleges tartalmának együttes kialakításából, a folyamatos (lehetőleg bentlakásos) együttlétből és az aktív csoportmunkából következően a népfőiskola egyidejűleg szolgálja a személyiségfejlődést és a közösségfejlesztést.

4. A mozgalmi jellegét és flexibilitását megőrző, de autonóm intézményi hálózattá szerveződő népfőiskola, a mindenkori társadalmi progressziót szolgálhatja, - pártsemlegesen és az állami gyámokodás elutasításával. Vagyis a lokális közösségek és az osztársadalmi szintű, működő demokrácia fejlesztője és nevelő iskolája lehet.

Balázsi Károly

A népfőiskola lényege nem a népességmegtartó képesség, hanem a képességmegtartó népesség.
Utry Attila

A Táji Népfőiskolai Konferencia legfontosabb gondolatai

Ez év januárjában az Észak-magyarországi régió (Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye), valamint a szlovákiai, kárpátaljai és a Partium területén működő illetve szerveződő népfőiskolák szakembereinek részvételével a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület és a B-A-Z. Megyei Önkormányzat konferenciát szervezett Mátyiban. A konferencia célja az volt, hogy egyrészt megismerjék egymást az ebben a témában elkötelezett szakemberek, másrészt kialakítsák az együttműködés feltételeit.

Az elkövetkezendő sorokban közreadjuk a konferencián elhangzott gondolatok legjavát.

Csáki Imre (BAZ. megyei önkormányzat) köszöntője: Semmiféle politika nem tudja meghúzni a szellemi határokat az országhatárokkal elválasztott magyarság területén. Jelen helyzetben ezeket a kapcsolatokat nyíltan vállalva tovább lehet fejleszteni. Nemcsak a népfőiskolákkal, hanem a kultúra más területével is foglalkozni kell.

A népfőiskolák a térségben nagy hagyományokkal rendelkeznek. Fontos, hogy a pataki hagyományokra építve a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület együttműködve a Magyar Népfőiskolai Társasággal egy olyan regionális tájegy-

ség létrehozásán gondolkodik, amely segítheti ezt a mozgalmat.

Sz. Tóth János (Magyar Népfőiskolai Társaság) bevezető előadása: A konferencia célja a jövőbeni - még szélesebb körű - együttműködés kialakítása. A találkozó új helyzetet fog teremteni ennek a térségnek, a népfőiskolai mozgalomnak a fejlődésében. Fontos, hogy az együttműködés kialakításában részt vesznek a határon túli magyarság képviselői és a megyei önkormányzat is. ...

...A 80-as évek elején fontos felismerés volt, hogy a népfőiskolára nemcsak nosztalgiként és múltba révedésként, és nemcsak múltbeli értékelnek ápolására van szükség, hanem ennek komoly feladatai, funkciói vannak a mai magyar társadalomban. ...

...Új kihívást jelent az, hogy a választások után kormányprogram lett a népfőiskola, hivatalosan elismert és támogatott tevékenységé, intézményes formává vált. ...

...Az intézményesedés útja, természetesen ún. társadalmi fejlődés formájában, a társadalmi autonómia, a pluralizmus alapelvein az állami kötelezettség és korlátozott beavatkozás lehet...

...Politikai álláspont nélkül az átmenetiségnek egy többéves "termékeny zűrzavarával" kell megbirkózni. A népfőiskola abban különbözik a közművelődés bármilyen tevékenységi formájától, hogy szellemiségében előfeltételként magába foglalta, hogy öntevékeny, közösségi tevékenység, amelyet állampolgárok a saját akaratukból és érdekükből formálnak, és nemcsak egyszerű ismeretközvetítésről, hanem eszmecsereéről van szó, amelyben megvan a közösségi igény...

...Az, hogy mit tekintünk mintának, az elkövetkezendő időben saját munkánk során kell kialakítani. Természetesen ez ma tömegméretekben a tanfolyami tevékenységet jelentheti, amely lehet bentlakásos formájú is. Elérhető célokat kell magunk elé tűzni. Egszen más népfőiskolára van szükség ma Magyarországon, mint amilyenek jelenleg Nyugat-Európában működnek. A magyar társadalom - mint a Közép-kelet-európai társadalmak általában - éppen az elnyomás körülményei között sokkal többet megőriztek azokból az európai erkölcsi és politikai normákból és értékekből, amelyeket a nyugat-európai társadalmakban ma állami programként deklarálnak, vagy intézményekben képviselnek. Ez más ka-

raktert ad nekünk, de olyat, amely Európát is gazdagíthatja....

...Magyarországon a tudományos kutatást, az egyetemi és középiskolai oktatást is át kell alakítani. De a nehezen mozgó intézményrendszerben ez az átalakítás hosszú távon – visszaható jelentőséggel – sokkal lassabban és nehezebben tud lezajlani, mint egy olyan társadalmilag közösen és közéletileg orientált mozgalomban, mint a népfőiskolai mozgalom....

...A szakosodási lehetőség felveti annak szükségességét, hogy az intézményesedésben elkerülhetetlen szisztematikusabb szakemberképzés és felkészítés a népfőiskola tanfolyamok számának gyarapodása mellett a célkitűzésekből következően ösztönözzük az egyesületek alakulását....

...A népfőiskolai mozgalom intézményesedésének alakuló, építkező bázisaként a helyi egyesületeknek a társulásával jöttek létre egyesületi, szövetségi programok, az olyan megyei egyesületek, amelyek igényt tartottak a megyei kezdeményezések gondozására, és ezekből jöttek létre a megyei illetve helyi alapítványok és tájékoztatói irodák....

A régióban működő népfőiskolák bemutatkozása

Dr. Balácsi Károly (Sárospataki Népfőiskola): A Sárospataki Népfőiskola – mint a legnagyobb tradíciókkal rendelkező hazai műhely – történetileg teljes egészében feldolgozottak tekinthető. Önálló kötet és számos dolgozat foglalkozik a témával. A mozgalom helyi történetének főbb állomásai a következők:

Az első szakasz 1936-tól 1949-ig terjedő közel másfél évtizedet foglalja magába. Ez is két korszakot ölel át.

1936-tól a Református Kollégium keretében működött népfőiskola

két teológus professzor – Újszászi Kálmán és Szabó Zoltán – vezetésével. Ez volt a "csizmás diákok a Kollégiumban" hősi Időszaka. Vagyis Iskolapótló, műveltséggyarapító funkciókat vállalt fel a képzés, egyben faluvezetőket nevelt egy jövődöbél Magyarországra számára.

Lényegében ezt a munkát folytatták 1945 és 1949 között a Rákóczi Várban kapott helyiségekben, de már szélesebb körben és intézményes keretek között, amíg a kultúrpolitika engedélyezte, illetve eltűrte ezt a formát.

A második szakasz 1987-ben kezdődött az újjáélesztett téli tanfolyamok formájában amelynek ezúttal a Comenius Tanítóképző Főiskola adott otthont. Az új szakmai koncepció kidolgozása Dr. Kovács Dániel főiskolai tanár és Homonnai Dr. Jób Klára vezette közművelődési tanszék nevéhez kapcsolódik. 1990-től a Sárospataki Diákegylet, a Hegyaljai Városok Településszövetsége és a főiskola társadalomismereti tanszékének bekapcsolódásával megnövekedtek anyagi, szakmai lehetőségeink, így beindítottuk a három szekcióban (társadalomismereti, történelmi és képzőművészeti) folyó nyári, kéthetes bentlakásos tanfolyamokat, a Nemzedéki Népfőiskola címszó alatt. 1991-ben megalapítottuk a Sárospataki Népfőiskolai Egyesületet, amelynek intézményes keretel között most már mód nyílik a golyamos és regionális feladatokat is felvállaló tevékenységre. Az egyesület munkáját és törekvéseit messzeemenően támogatja a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat, és több határainkon túl (Cseh és Szlovák Köztársaság, Független Államok Közössége, Románia) magyar kulturális egyesület.

Bojtor István (Göncruszka): A Károli Gáspár ünnepségek rendezése során merült fel a népfőiskola

alakításának kérdése. Nem bentlakásos népfőiskolát szerveztünk, hanem tanfolyamszerűt, havi kéthárom alkalommal. Témák: népfőiskola Magyarországon, Károli Gáspár kora, Biblia és zene, Biblia és gyógyítás, stb.

Fordulóponthoz érkezünk. A kis faluban nincs értelmiség és szellemi vezetés, amely irányt mutatna a lakosságnak. Kérdéses az iskola hatása a lakosságra, ez nálunk minimális. Akkor van értelme a népfőiskolának, ha a lakóközösségnek nyújtani tud valamit. A művelődési házban működött a népfőiskola.

Varga László (Nagykapos): Népfőiskolánk másfél éve alakult, Erdélyi János nevét vette fel. Ung megyében, Nagykaposon működik. Célunk, hogy segítsük a környék lakosságának művelődését. Nincsenek merev irányvonalaink. Tanfolyamokat szerveztünk, a választáskor bekapcsolódtunk a politikai életbe is, előadásokat szerveztünk. Ehhez sok segítséget kaptunk Magyarországról. Szeretnénk megtartani a táji jellegét, az ungi táj jellegét. Újságot indítottunk Ungi Táj címmel, ez havonta jelenik meg. Még nem jutottunk el oda, hogy az emberek, gazdálkodó-szervezetek kulturális rendezvényeket támogassanak. Fontos a környező országokkal való kapcsolat. A kárpátaljai Szerednyével közösen rendezzük meg a Dobó napokat.

Bánylcki Lászlóné (Cigány népfőiskola, Miskolc): Cigány népfőiskolánk ellát egyfajta nemzetépítő feladatot, hiszen a cigányok nagy létszáma megkülönböztetett bánásmódot igényel. Elősegíti integrálódásukat és erősíti identitásukat is. Népfőiskolánk tavaly indult el, de nem az első kezdeményezés volt ezen a téren.

A cigányszervezetek vezetőinek összehívása után kiderült, hogy csak hétfőgén érnek rá az

emberek, így a tanfolyam hétvégi bentlakásos jelleggel valósult meg.

Célunk egy olyan képzett és tanult, érték közvetítő réteg kinevelése, amely össze tudja fogni a helyi közösséget, át tudja adni a szerzett ismereteket, segíteni tud a mindennapi életben.

A tematikát szakirodalom segítségével állítottam össze: Identitás-problémák megoldása, a közösségi szerveződés problémái, közösségi vezetők személyiség fejlesztése. Jogi tanácsadást szerveztünk szociális kérdésekben. Az előadásokat konzultáció, beszélgetés követte. A következő hétvége tematikáját közösen alakítjuk ki.

Igyekszünk megtanítani a résztvevőket kérvényt írni, pályázatot megfogalmazni, nyilvános felszólalásra felkészülni, arra, hogyan kell képviselni egy közösséget, hogyan kell megjelenni egy hivatalban.

Nyárra egyhetes kurzust tervezünk. A népfőiskola jó hatással van a cigányságra, egymástól is sokat tanulnak.

E. Kovács László (Gömörszőlős): Településünk 125 lakost számol, az ellehetetlenülés gondjával küzdött és küzd.

1959-ben alakult a faluban egy hagyományápoló kör. A mozgalom ma is létezik. Mintegy 120 tagot számlál, negyedévenként találkoznak a falunapok keretében, amikor előadások hangzanak el, kiállítások, zenei rendezvények vannak.

Bekapcsolódtunk a néprajzi, honismereti mozgalomba, kladványokat jelentetnek meg. Az utóbbi évektől Putnokkal és a gömöri

községekkel összefogva rendezük meg a "Gömöri nyár" rendezvénysorozatot.

1990-ben alkotótábor volt Gömörszőlősön. Ez jó hatással volt a falu "hanyagolt társadalmára", de az alkotókra is.

Az alkotómunkán kívül voltak előadások, műhelylátogatás, kiállítás. Tervezzük, hogy ún. Gömöri műhelybe szervezzük a résztvevőket. Házi lapot jelentetünk meg. Utótalálkozókat szervezünk, amely előtalálkozója lenne egy harmadik kurzusnak.

Faluszeminárium formájában havonként találkozókat szervezünk a 21 gömöri község képviselőivel, az önkormányzat és más társadalmi szervek, egyházak vezetőivel. Itt megvitátánk a falu legégetőbb problémáit.

Tervezzük a Gömöri Közösség megalakítását is, amely támogatója lenne a térségben kialakítandó népfőiskolai mozgalomnak, és segítje a szintén szervezésre váró népfőiskolai egyesületnek.

M. Bertha Katalin (Putnok): 1990-ben az ún. Kis-Gömörben történt szervezés alapján 21 közösséget fogtunk össze, még akkor a német típusú, nem bentlakásos, tanfolyam jellegű, két szekciós, kétszer egyhetes formában. A gömöri néprajzkutatókat gyűjtöttük egybe.

A második kísérlet kudarcba fulladt, pedig órlási aktualitása volt: a helyhatósági választásokat volt hivatott előkészíteni.

1991-ben már ragaszkodtak a bentlakásos formához. Kiterjesztettük a mozgalmat ún. Nagy-Gömörre. A táj népfőiskola létrehozását mindenki lelkesen fogadta, ám Putnok városa bezárta szívét

és pénztárcáját a mozgalom előtt. Ilyen körülmények között a mozgalom jövője kilátástalan. Ma Magyarország feladata, hogy anyaország legyen, amely felelősséggel nyújt kezet a határszélen élő magyaroknak, a hatékonyabb együttműködés érdekében.

Hogya György (Királyhelme): A népfőiskolát 2 hónapja alakítottuk, bár az alapító tagok már 1991. októbertől tevékenykedtek. Nagykaposon a CSEMADOK mellett működő népfőiskolát akartak létrehozni, ám ez nem tudta volna kielégíteni a térség 18 községének igényeit. Közben a hat alapító közül egy a város polgármestere lett, egy másik a központi hivatalhoz került; ez használt a mozgalom ügyének, rugalmasabb, gyorsabb lett a szervezőmunka. Felmérést végeztünk a pedagógusok körében, hogy milyen előadásokra van igény. A felmérés szerint a Zsolnai-módszer, a Tolnai-módszer, és a Waldorf Iskola témája iránt nagy az érdeklődés. Ezen kívül az egyházi iskolák szerepe a társadalomban keltett érdeklődést. Hetente-kéthetente szerveződő előadásokat tervezünk a pedagógusoknak.

A Bodrogköz és Ungvidék történelmi emlékei, társadalma, flórája és faunája című sorozatunk kladváshoz anyagi eszközökre van szükségünk.

A legnagyobb gond a tagság toborzása, minden más csak ezután következik.

Fabián Györgylke (Nagykároly): A népfőiskola kezdeti állapotban van, azért jöttünk, hogy tájékozódjunk, hogyan kezdjünk hozzá. Nagykárolyban működik színjátszócsoporthoz és néptáncscoporthoz. Erre alapozva remélem, sikerül létrehozni népfőiskolánkat.

Megállapodástervezet a Regionális Népfőiskolai Központ létrehozásáról

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület április 11-én közgyűlésén kimondta a Táj Népfőiskolai Központ megalakítását.

Egyesületünk jogi szakértője Dr. Ablonczy Zoltán elkészítette azt a megállapodástervezetet, amely rendelkezik a Regionális Népfőis-

kolai Központ létrehozásának jogi feltételeiről.

Ezt a fogalmazványt egy olyan vitaalapnak szánjuk, amely alapján a központhoz csatlakozni kívánók meghatározhatják az együttműködés jogi keretét.

A mályi konferencián elhatározottaknak megfelelően április első felében találkoznak a régió népfőiskoláinak képviselői, ahol részletesen megvitatják ezt a tervezetet és meghatározzák annak végső formáját. Természetesen szívesen fogadunk minden írásban vagy szóban érkező észrevételt.

Mi, az Észak-magyarországi régió (Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye), valamint a Csehszlovákiai Magyarok Demokratikus Szövetségének, a Romániai Magyar Demokratikus Szövetség Szatmár megyei Szervezetének és az Ukrán Köztársaság Kárpátaljai területén élő magyarság érdekvédelmi szervezetének népfőiskolái, népfőiskolai gondolatért elkötelezett képviselői

- felismerve azt, hogy a nemzeti hagyományokra és az európai tapasztalatokra építő népfőiskolai szerveződésre ma is szüksége van a társadalomnak és a határainkon túl magyarságnak;

- és, hogy ezért a helyi népfőiskolák, szerveződések egyenjogúságának és önrendelkezésének tiszteletben tartása mellett szükség van erőink egyesítésére, kapcsolataink fejlesztésére, megerősítésére, koordinálására.

E célok megvalósítása érdekében Sárospatakon 1992. évi hó napján alulírott helyi népfőiskolák és szervezetek képviselői elfogadják az alábbi

MEGÁLLAPODÁS-t:

1. § A jelen megállapodásban részes helyi népfőiskolák és szervezetek elhatározzák, hogy a Mályban 1992. január 17-18. napján elfogadott szándéknyilatkozatnak megfelelően a népfőiskolai mozgalom felendítése érdekében egymással szorosabb együttműködést tartanak fenn.

2. § Ebből a célból elhatározzák, hogy létrehozzák, fenntartják és támogatják a REGIONÁLIS NÉPFŐISKOLAI KÖZPONTOT, melynek székhelye Sárospatakon lesz.

3. § A Regionális Népfőiskolai Központ székhelye azonos a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület székhelyével, így jelenlegi címe 3950 Sárospatak, Szt. Erzsébet tér 4.

I. A regionális központ célja, feladata

4. § A regionális központ célja, feladata, hogy:

(1) megfelelő technikai eszköztár és két félfállású státus megteremtésével olyan adatbankot építsen ki, amely számontartja az Északmagyarországi régió (Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye), Kelet-Szlovákia, az Ukrán Köztársaság Kárpátaljai területe és Románia Észak-erdélyi területe magyar népfőiskolái, népfőiskolai szerveződései (a továbbiakban: régió népfőis-

kolái) legfontosabb adatait, paramétereit, programjait;

(2) rendszeresen gyűjtse a népfőiskolai mozgalom irodalmát, kiadványait, a népfőiskolai mozgalommal kapcsolatos történelmi, tudományos, szervezeti, gazdasági cikkeket, értesítéseket és azokat a jelen megállapodásban részes népfőiskoláknak, szervezeteknek időszakos kiadvány formájában közzétegye;

(3) közreműködjön a jelen megállapodásban részes népfőiskolák és szervezetek szakmai programjának, koncepciójának kialakításában, szervezésében, előadók felkérésében, irodalom kölcsönzésében, stb.;

(4) gyűjtse, rendszerezze a régió népfőiskoláinak működésére vonatkozó gyakorlati tapasztalatokat, eredményeket és azokat bocsássa a régió népfőiskoláinak rendelkezésére;

(5) jogi, gazdasági szervezeti, szervezési kérdésekben legyen a régió népfőiskoláinak segítségére;

(6) a Comenius Tanítóképző Főiskola keretében, a társadalomismereti tanszék szakmai részvételével két félféves népfőiskola szakkollégiumot, illetve speciálkollégiumot indítson nappali és levelező tagozaton;

(7) évente legalább egy alkalommal szakmai tanácskozást szervezzen a régió népfőiskolái számára;

(8) vállalkozzon hazai és nemzetközi rendezvények, tapasztalatcserék, konferenciák szervezésére, azok írásos anyagainak terjesztésére;

(9) kapcsolatot tart az ország népfőiskolai központjával;

(10) kapcsolatot épít és tart fenn külföldön működő népfőiskolákkal és népfőiskolai központokkal;

(11) ellát minden olyan szakmai tevékenységi körébe tartozó egyéb szolgáltatást is amit a régió népfőiskolái igényelnek.

II. A Regionális Központ tagjai

5. § A Regionális Központ alapító tagjai a jelen megállapodást aláíró népfőiskolák és szervezetek.

6. § A Regionális Központ tagja lehet, jelen megállapodáshoz csatlakozhat a régió bármely népfőiskolája, ha jelen megállapodásban rögzített előnyökből részesedni kíván, illetve jelen megállapodásban rögzített kötelezettségek teljesítésére hajlandó és erre vonatkozó kérelmét a Regionális Központ eljuttatja. Új tag felvételéről, csatlakozásának elfogadásáról az Értekezlet dönt.

7. § A Regionális Központ levelező tagjai lehetnek azok a népfőiskolák, szervezetek, amelyek nem kívánnak szorosan részt venni annak működtetésében, de meghatározott előnyből részesedni kívánnak. A levelező tagok képviselői tanácskozási joggal részt vehetnek az Értekezlet munkájában. Tagdíjat nem kell fizetniük, viselniük kell a Regionális Központ szolgáltatásainak költségét.

8. § A tagság megszűnik

(1) a tag kilépésével, illetve a kilépés Értekezlet általi elfogadásával;

(2) a tag kizárásával. Az értekezlet kizárja azt a tagok, amely jelen megállapodás céljával ellentétes tevékenységet fejt ki, jelen megállapodásban rögzített kötelezettségének felszólítás ellenére nem tesz eleget;

(3) a Regionális Központ megszűnésével;

(4) a tag népfőiskola, szervezet megszűnésével.

9. § A tagok jogai a 4. §-ban írt szolgáltatások díjmentes igénybevétele, a Regionális Központ és szervezetek munkájában való részvétel.

10. § A tagok kötelezettsége, hogy a IV. fejezetben rögzített tagdíjakat megfizessék, szervezetére vonatkozó legfontosabb adatokat (így különösen szabályzatait, költségvetését, munkatervét, rendezvénytervét) a Regionális Központ rendelkezésére bocsássa.

III. A Regionális Központ szervezete

11. § A Regionális Központ szervezete a következők:

(1) Értekezlet;

(2) Elnökség;

(3) Iroda.

12. § A Regionális Központ tisztségviselői a következők:

(1) Elnök;

(2) Irodavezető.

Az Értekezlet

13. § A Regionális Központ legfőbb, döntést hozó szerve az Értekezlet, mely valamennyi kérdésben döntésre jogosult, irányítja, felügyeli, ellenőrzi a Regionális Központ működését.

14. § Az Értekezlet hatáskörébe tartozik

(1) A Regionális Központ működéséhez szükséges irányelvek megállapítása;

(2) Jelen megállapodás módosítása

(3) az elnökség, az elnök és az Irodavezető megválasztása és visszahívása;

(4) az éves munkaterv elfogadása, valamint az éves munkaterv végrehajtásáról szóló beszámoló elfogadása;

(5) az éves költségvetés, és költségvetési beszámoló elfogadása;

(6) döntés új tag felvételéről, tag kizárásáról;

(7) döntés a tagdíjak megállapításáról;

(8) jóváhagyja más népfőiskolákkal, regionális központokkal kötött megállapodásokat

(9) dönt a tagok közötti esetleges vitákban;

(10) dönt az elnökség, Irodavezető és valamely tag közötti esetleg felmerülő vitákban.

15. § Az Értekezleten valamennyi tag legfeljebb 3 képviselővel képviselheti magát, közülök azonban csak egynek van szavazati joga.

16. § Valamely Értekezleten való részvételben akadályozott tagnak joga van arra, hogy képviselőre más tag képviselőjének írásbeli meghatalmazást adjon.

17. § Az Értekezlet évi egy rendes ülést tart, melyet az Elnök hív össze.

18. § Az Értekezletet össze kell hívni akkor is, ha a tagok 1/3-a a napirend megjelölésével kéri. Ilyen esetben az Elnök az Értekezletet 30 napon belül köteles összehívni.

19. § Az Értekezlet határozatképes, ha a tagok jelenlévő és meghatalmazott képviselői által a tagok több, mint felének képviselője megjelent.

20. § Az Értekezlet határozatait a jelenlévő és meghatalmazott képviselők egyszerű szótöbbségével, nyílt szavazással hozza; szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

Az Elnökség

21. § Az Elnökség a Regionális Központ végrehajtó hatalmát gyakorolja. Ekként hatáskörébe tartozik:

(1) Az Értekezlet által megállapított irányelvek alkalmazása,

(2) Az Iroda ügyviteli ellenőrzése,

(3) Az Irodavezető munkájának ellenőrzése,

(4) A pénzügyi ellenőrzés elvégzése, vagy elvégeztetése,

(5) Előkészíti az Értekezletet,

(6) Az Értekezlet két ülése között jogosult az Értekezlet hatáskörébe tartozó ügyekben - kivéve a 14. § (1), (2), (5) bekezdés - ideiglenes döntéseket hozni, azonban e döntéseket 30 napon belül valamennyi taggal közölni, de legkésőbb az Értekezlet legközelebbi ülése elé terjeszteni.

22. § Az Értekezlet az Elnököt és az Elnökség két tagját 3 évi időtartamra választja.

23. § A vezetőség szükség szerint, de legalább negyedévente ülésezik, a vezetőséget az Elnök hívja össze. A Vezetőség határozatait szótöbbséggel hozza, a kisebbségben maradt vezetőségi tag kérheti az Értekezlet összehívását. A Vezetőség üléseire az Irodavezetőt is meg kell hívni, aki a Vezetőség ülésén tanácskozási joggal vesz részt.

Az Iroda

24. § Az Regionális Központ tevékenységét az Értekezlet és az Elnökség irányítása és ellenőrzése alatt álló Iroda intézi.

25. § Az Iroda készíti elő az Értekezlet, az Elnökség üléseit, teremt meg az összeköttetést, a folyamatos információáramlást a tagok között. Az Iroda tölti be az I. fejezetben rögzített adatgyűjtési, dokumentációs, tájékoztatói központ szerepét. Az Iroda végzi a Regionális Központ összes adminisztrációját.

26. § Az Iroda munkáját félállású Irodavezető vezeti, aki e tevékenységet másodállásban, vagy mellékfoglalkozásban végzi. Az Irodavezető munkáját ugyancsak félállású, az Irodavezető által kinevezett adminisztrátor segíti.

Az Elnök

27. § Az Elnököt az Értekezlet a 22. § szerint választja. Az elnök személyére bármely tag képviselője javaslatot tehet.

28. § Az Elnök

(1) összehívja és vezeti az Értekezlet és az Elnökség üléseit,

(2) összehangolja az Értekezlet, az Elnökség, az Iroda és az Irodavezető működését,

(3) képviseli a Regionális Központot,

(4) ápolja az együttműködési megállapodásokban rögzített kapcsolatokat,

(5) a munkaviszony létesítése és megszüntetése kivételével gyakorolja a munkáltatói jogokat az Irodalgazgató felett,

(6) ajánlásokat, javaslatokat, vizsgálatokat, stb. kezdeményezhet, rendelhet el.

29.§ Az Elnököt akadályoztatása esetén az általa kijelölt elnökségi tag, kijelölés hiányában az Irodalgazgató helyettesíti.

Az Irodalgazgató

30.§ Az Irodalgazgatót az Értekezlet 5 évi időre választja azzal a feltétellel, hogy a másodállásban, mellékfoglalkozásban történő munkavégzéséhez munkáltatója hozzájárul. Ennek hiányában a megválasztott Irodalgazgató az újabb Irodalgazgató megválasztásáig tiszteletdíj fejében látja el a legsürgősebb teendőket.

31.§ Az Irodalgazgató vezeti az Iroda működését, ügyvitelét, készíti el a Regionális Központ munkatervét, költségvetését, határozati javaslatait, beszámolókat.

32.§ Az Irodalgazgató az elfogadott költségvetésnek megfelelően szedi be a bevételeket és utalványoz minden személyi és anyagi kiadást, kezeli a pénzalapokat.

33.§ Az Irodalgazgató hivatalból az Értekezlet és a Vezetőség titkára.

34.§ Az Irodalgazgató gyakorolja az Iroda adminisztrátora felett a munkáltatói jogokat

IV. A Regionális Központ anyagi- és pénzügyei

35.§ A Regionális Központ anyagi- és pénzügyeit az Irodalgazgató Intézi, köteles naprakész nyilvántartást vezetni. Az Irodalgazgató ezirányú tevékenységét a vezetőség legalább évente egy alkalommal - szükség esetén külső szakember bevonásával - ellenőrzi.

36.§ A pénzügyek Intézésének, a pénzkezelés szabályainak részletes szabályzatát külön szabályzat rögzíti.

37.§ A Regionális Központ bevételei:

(1) tagdíjak;

(2) támogatások, pályázatok, felajánlások;

(3) rendezvények, kiadványok bevételei;

(4) Jelen megállapodásban nem részes népfőiskoláknak, szervezeteknek, levelező tagoknak biztosított Irodai szolgáltatások díjai

38.§ A Regionális Központ kiadásai:

(1) az Iroda fenntartásának költség, az Irodalgazgató és az adminisztrátor bére és annak járulékal;

(2) az Értekezlet, a Vezetőség működésével kapcsolatosan felmerülő költségek (utazás, szállás, étkezés, stb.);

(3) rendezvények, konferenciák költség;

(4) folyóiratok, könyvek, kiadványok előfizetésének díjai, valamint azok sokszorosításának és tagok közötti terjesztésének költségei;

(5) előadók, külső szakértők költség, tiszteletdíjai;

(6) a Mécsvilág című belső tájékoztató költség.

"A" alternatíva

39.§ Jelen szerződésben részes valamennyi tag éves elfogadott költségvetésének 5 %-át köteles a Regionális Központ céljaira az Irodának legkésőbb minden év március 31. napjáig megfizetni.

"B" alternatíva

39.§ A Regionális Központ céljaira az Értekezlet évente megállapítja a tagok hozzájárulásának arányát, az éves tagdíj összegét, amit legkésőbb minden év március 31. napjáig kell megfizetni.

A tagdíjak megállapítása az alábbiak szerint történik:

(1) A Regionális Központ működését elsősorban pályázatokból, támogatásokból, felajánlások kell fedezni. A Regionális Központ éves költségvetésének kiadási oldalán jelentkező végösszegeből le kell vonni a pályázatokból, felajánlásokból, támogatásokból képződő bevételek együttes összegét és az így kapott összeget kell tagdíjként a tagok között felosztani.

(2) A tagokat az első évben az első évi, három év elteltével pedig a legutolsó három év átlagos taglétszáma, költségvetése, va-

gyona, egyéni vállalkozása, egyéb hozzájárulása, az Iroda által biztosított előnyök szolgáltatások mértéke alapján négy költségvetési csoportba kell sorolni.

(3) Az egyes csoportok a Regionális Központ éves tagdíjbevételeinek 1/4-1/4-ed részét teljesítik.

(4) Az első csoportba kell besorolni a legnagyobb létszámú, legmagasabb költségvetéssel rendelkező, gazdaságilag legerősebb tago(ka)t. A második csoportba az első csoport tagjainak kétszeresét, a harmadik csoportba négyeszeresét, a negyedik csoportba pedig nyolcszorosát kell besorolni. Ha a Regionális Központnak nincs 15 tagja, vagy a tagok száma nem osztható tizenötösökkel, az alsóbb csoportok feltöltése után sorolható be valamely tag a magasabb csoportba. Ettől eltérő, magasabb csoportba történő besorolás csak a tag vállalása alapján lehetséges.

40.§ A határokon túli népfőiskolák és szervezetek tagdíj fizetésre nem kötelezhetőek, fedezniük kell azonban a külföldön felmerülő költségeket.

41.§ Az Értekezlet rendkívüli méltánylást érdemlő esetben valamely tagot mentesítheti részben vagy egészben tagdíj fizetési kötelezettsége alól, illetve részére fizetési kedvezményeket állapíthat meg.

42.§ A tagok a Regionális Központ tartozásaiért éves tagdíjuk összegének erejéig felelnek.

43.§ A Regionális Központ megszűnése esetén a Regionális Központ vagyona - a felosztás időpontjában tagdíjhátralékban nem lévő tagok között a legutolsó tagdíj fizetések teljes összegének arányában kerül felosztásra. A felosztáson kívül a kilépő vagy kizárt tag a Regionális Központ vagyona, a már teljesített tagdíjának időarányos részére nem tarthat igényt.

Ezen megállapodást mint akaratukkal mindenben egyezőt a Regionális Központ alapító tagszervezeteinek meghatalmazott képviselői aláírták. Jelen megállapodás hiteles másolatát valamennyi tagnak a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület meg fogja küldeni.

**Mély fájdalommal értesítünk mindenkit, hogy hosszú betegség után
elhunyt Jakab Sándor**

a magyar népfőiskolai mozgalom jeles személyisége.

Emlékként megőrtvük, gazdag munkásságának példája erőt ad mozgalmunknak

A magyar - magyar kapcsolatokról

A Népfőiskolai Tájközpont sokrétű feladatai között kiemelt helyen kell, hogy szerepeljen a magyar magyar kapcsolatok erősítése. Az önszerveződő régió életére figyelve, a mozgalom sajátos lehetőségét kihasználva erkölcsi kötelességünk részt venni ebben az építő munkában. Kassán magam is ott voltam azon a regionális találkozón, ahol az egybegyűltek igen sokirányú megbeszélése nyomán született meg az alábbi nyilatkozat, amely alapját jelentette és elindítója volt a januári regionális népfőiskolai találkozóknak.

„1991. november 22-én a Csemadok kassai székházában a szomszédos magyarországi megyék, a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége, a Romániai Magyarok Demokrata Szövetsége, a régió Csemadok területi választmányának titkárjai, a Magyarok Világ Szövetsége és a Rákóczi Szövetség képviselői a régió kulturális kapcsolatainak az elmélyítéséről tanácskoztak. A résztvevők az alábbi szándéknyilatko-

zatot fogadták el: Egyetértettek abban, hogy a megvalósult politikai és társadalmi változások eredményeként a tágabb európai mozgás részesülve csak úgy válhatnak, ha a közeli történelmi régiók kulturális kapcsolatait kibővítik és elmélyítik. Ennek keretében szükségesnek tartják a békediktátumokkal leszorított érendszereket fellazítani; a diktatórikus rendszerek által a szomszédos országok között tartósított "kisvasfüggönyöket" feloldani és a határok spiritalizálódásával - többek között - a kulturális és emberi kapcsolatokban visszaállítani a régiók természetes vérkeringését. Mindezek szellemében nyilvánították szándékukat a folyamatos együttműködésre a következőkben: - a kapcsolatfelvétel megteremtésében és a kapcsolattartás rendszerességében, - az információcseré folyamatos biztosításában, - a rendezvények összehangolásában, - cserelhetőségek egyeztetésében és biztosításában, - szakmai továbbképzések összehangolásában és szakemberek cse-

réjében, - közös tradíciók megteremtésében, felújításában, azok támogatásában és propagálásában, - közművelődési és oktatásügyi kérdések egyeztetésében, illetve azok támogatásában, - a történelmi emlékhelyek nyilvánításában és azok gondozásában. A tanácskozás résztvevői nyilvánították, hogy tevékenységüket pártoktól függetlenül az emberi, közösségi és kulturális kapcsolatok elmélyítése érdekében fejtik ki.

Kassán, 1991. november 22-én.

A regionális találkozó résztvevői

Kassán ekkor abban is megállapodás született, hogy ez évben a szomszédos megyék és a határon túli magyarság kulturális szakembereinek II. Regionális Találkozója Magyarországon kerül megrendezésre. Ezt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat vállalta fel. Így kerül sor a fontos rendezvényre 1992. április 13-14-én, Mátyásban, melyre minden népfőiskola képviselőjét meghívjuk.

Dobrik István

Pályázati eredmények

A Magyar Népfőiskolai Társaság az elmúlt év végén újabb pályázatot írt ki a népfőiskolák számára. A kuratórium március elején döntött a rendelkezésre álló 8 millió forint elosztásáról.

Az alábbi lista azokat a népfőiskolákat tartalmazza, amelyek régióinkból vettek részt a pályázaton.

Encs, Erdély történelmi népfőiskola	100.000,-
Gávavencsellő, Faluszövetség	30.000,-
Miskolc, Pax Corporis Egyesület (természetgyógyász népfőiskola)	70.000,-
Miskolc, Cigány népfőiskola	150.000,-
Sárospataki Regionális Népfőiskolai Központ	500.000,-

MÉCSVILÁG

a Sárospataki Tájfőiskolai Központ
információs kiadványa

Felelős szerkesztő:
Dr. Balázs Károly

Szerkesztő:
Bordás István,
Csetneki József

Tördelés, tipográfia:
ÉGISZ Számítás-
és Nyomdatechnika

Lapzárta: 1992.03.30